

az egységesítés elve; nem volt filozófus, Descartes elméletének rendszerező ismertetője, még kevésbé kiépítője, hanem D. elve által meghatározott kulturpolitikus, nemzetnevelő, nagyszabású pedagógus, akinek nagyságát igazán gyakorlati célzatában, prófétai szellemében találjuk; hazánk jobb jövőjének biztosítékát az értelmesség kifejtésében látta, a tudományt tekintette a nemzet megváltójának; ebből származnak az oktatás anyagára és módszerére vonatkozó nézetei s az iskola jelentőségének mindenek fölé való emelése. — Neveléstörténeti érdekű *Mauksch Tamás* naplójából (1794) az a visszaemlékezés, hogy diákkorában (1770 táján) a sárospataki iskolában az a «gyalázatos szokás» volt, hogy ünnepeken, aratásakor, szüretkor egy-egy hónap volt a szünidő s így nem tanulhattak eleget (közli *Szelényi Ó.*) — (4. sz.) *Szelényi Ó.* a magyar ev. tanárképzés múltjából közöl becses adatokat, ismerteti Schneller I.-nak a pozsonyi tanárképző-intézetre vonatkozó munkálatait is. *Ugyanő* az újabb magyar pedag. irodalom néhány termékét ismerteti. *i.*

Ukránia (I. évf., szerk. Sztripszky Hiador). E félhavi folyóiratnak az a célja, hogy az oroszoktól célszerűen kisorozoknak nevezett, 30 milliót számláló *ukrán nemzet* és a magyarság művelődési és gazdasági kapcsolatait a magyarsággal megismertesse. Ma e nép elnyomott, de azt reméli, hogy a háború után hozzájut legalább a nyelvi és lelkiismereti szabadsághoz; kéri a magyarság rokonszenvét. A lap a közös érdekek felismerését akarja lehetővé tenni. Tartalmából közvetlenül egy cikk érdeklí a M. P.-t: *Salvisbergé*, a Lembergbe óhajtott ukrán egyetemről. Az erre vonatkozó kívánság nem új, teljesülését Ausztriának Oroszország iránt való kímélete gátolta. Ez az akadály nincs többé. A II. József alapította lemberg-i főiskolának lenne az új egyetem egyenes folytatása, az ukrán nemzet szellemi középpontja. A varsói lengyel egyetem mintájára nyomban meg kellene nyitni, hogy Varsó, Lemberg és Csernovic mint szellemi várháromszög tartsa távol a «Kárpátok farkasait». *i.*

KÜLFÖLDI LAPOKBÓL.

Oktatás a gyermek- és csecsemőápolásban. A porosz *keresk.* miniszter 1916 okt. 3-án elrendelte, hogy a leányok továbbképző tanfolyamain és háztartási iskoláiban külön oktatási órák legyenek a gyermek- és csecsemőápolásra. Olyan leányok részére, kik nincsenek abban a helyzetben, hogy háztartási iskolákat látogathassanak. külön tanfolyamokat kell rendezni. A költségekhez a miniszter hozzájárul. A tanítást alkalmas orvosok végezzék; ahol nincsenek ilyenek, tanítónőket kell erre a célra kiképezni. (*Zschr. für Schulgesundheitspflege* 1917 : 1. sz.) *eg.*

A népesedés kérdéséről *Bumm*, a berlini egyetem rektora hivatalának átvétele alkalmából a következő beszédet tartotta (*Päd. Zeitung* 1917 : II. 22.): «Törvényes szabályok nem használnak, akár jutalmat, akár kiváltságot, akár fizetési többletet adunk sok gyermekért, akár

adóval sujtjuk az agglagényeket a gyermektelenségért. Ezt már a régi rómaiak is tapasztalhatták, akik a császárok alatt hiába fáradoztak e téren; ugyanígy jártak a franciák is újabban. A fáradtság és gond, melyet a szülőknek gyermekeik okoznak, nem számítható át márkába és fillérbe, tisztán pénzzel nem lehet itt elérni semmit. Ugyanez áll a szociális törvényhozásra, melytől csak akkor várhatunk valamit, ha a szűkölködőt otthonában felkeresi és szerencsétlen viszonyaiból kiragadja. Gúnynak tetszik, ha azt hiszik, hogy az anyák pár márkáért még több gyermeket szülnek, ha már azok is nehezen találnak hajlékra, amelyek megvannak és látnia kell, hogy gyermekei a hátsó lépcsőkön és a sötét udvarokon mindenkinek útjában vannak. Gyakorlati, a szegény- és középosztályt-figyelembevevő birtok- és lakáspolitikai, a munkáskoloniák szaporítása az ipari középpontokban, a szegény nép kitelepítése a nagy város poklából a falura, hol a nap mindenkinek egyenlően süt és a táplálkozás sokkal könnyebb: ezek jöhetnek első sorban tekintetbe, mint szociális-politikai eszközök a születések emelése céljából. Ezen az úton lehet a legbiztosabban és legegyszerűbben küzdeni a csecsemő-halandóság ellen, ami Németországban még mindig nagyobb, mint más országokban és minden évben 1.900.000 újszülöttről 300 ezret elragad. Ha sikerül a csecsemő-halandóságot mint másutt, 10%-ra leszorítani, akkor Németország 100 ezer gyermeket kap ajándékba, melyek mintegy újjászülettek és mibe sem kerülnek. *eg.*

A tehetségesek érdekében. A német tanítóegyesület egyebek között olyan középiskola létesítését is kívánja, amelyben 14 éves vagy idősebb, kiválóan tehetséges népiskolai tanulók 4—5 év alatt szerezhessék meg az érettségi bizonyítványt. Van is némi remény, hogy ez a kívánság valamilyen alakban teljesül. Az ügy érdekében mindazoktól az előkelő állásokat betöltő férfiakról és nőktől, akik 9—10 éves koruknál későbbben jutottak a középiskolába, *Tews* adatokat kér arra nézve: mennyi idő alatt érték el az érettségiig vagy valamely felsőbb osztályba, mily rendkívüli támogatásban részesültek az iskola vagy egyes tanárok részéről, avagy miként akadályozta törekvéseiket az iskola mai szervezete. Szívesen fogad adatokat a magántanítás vagy magániskolák útján történt gyors továbbképzés eseteiről is. Mindezek az adatok nem kevésbé járulhatnak ahhoz, hogy a nekik való életpályákhoz és állásokhoz utat találjanak olyan tehetséges ifjú emberek is, akik a helyi vagy családi körülmények miatt vagy pedig hajlamaik és tehetségeik késői kialakulása miatt annak idejében nem tudtak tovább haladni az iskolában. (*Ztschr. für päd. Psych. und exp. Päd.* 1917: 1—2. sz.) *O. K.*

A tehetségesek haladása. Érdekesen foglalja össze *Fritz Giese* azt a sok kérdést, mely a tehetséges tanulók fejlődésére és fejlesztésére nézve felmerülhet. Kevés gondolata után lehetne joggal pontot tenni. Csupa kérdőjel merül fel lelkünkben. A gyermeklélektan még nem jutott el addig, hogy a felnőttek és gyermekek lelkiéletének összehasonlításában határozott eredményekre vezetett volna. Csak feltételesen érvényes az összehasonlítás mértéke. Másképp nyilvánul a gyermekben pl. a humor, a komikum, mint a felnőttben. A tehetség nemkülönb. Az ú. n. gyermekzseni.